

درآمدی بر نظریه خط‌مشی عمومی (تقابل نظری عقل‌گرایان و فراتحصل‌گرایان)

نویسندگان

کونین بی. اسمیت و کریستوفر دابلیو لاریمر

برگردان

دکتر حسن دانایی‌فرد

عضو هیئت‌علمی دانشگاه تربیت مدرس

سرشناسه

: اسمیت، کوین بی. ۱۹۶۳ - م. Smith, Kevin B., 1963

عنوان و نام پدیدآور

: درآمدی بر نظریه خطمشی عمومی (تقابل نظری عقل‌گرایان و فرا تحصیل‌گرایان) / نویسندگان کوین بی. اسمیت، کریستوفر دابلیو لاریمر؛ برگردان حسن دانائی‌فرد.

وضعیت ویراست

: ویراست ۳.

مشخصات نشر

: تهران: صفار، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری

: ۳۵۸ ص:، مصور، جدول، نمودار.

شابک

: 978-964-388-567-0

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت

: عنوان اصلی: The public policy theory primer, 3 th ed, 2017

یادداشت

: کتاب حاضر با عنوان "درآمدی بر نظریه خطمشی عمومی (تقابل نظری عقلانیت‌گراها و فرا اثبات‌گراها)" و "درآمدی نظری بر سیاست عمومی" نیز ترجمه و منتشر شده است.

یادداشت

: کتابنامه: ص. ۳۰۱

عنوان دیگر

: درآمدی بر نظریه خطمشی عمومی (تقابل نظری عقلانیت‌گراها و فرا اثبات‌گراها).

عنوان دیگر

: درآمدی نظری بر سیاست عمومی.

موضوع

: سیاست‌گذاری

موضوع

: Policy sciences

موضوع

: برنامه‌ریزی سیاسی

موضوع

: Political planning

شناسه افزوده

: لاریمر، کریستوفر و سلی

شناسه افزوده

: (Larimer, Christopher W. Christopher Wesley)

شناسه افزوده

: دانائی‌فرد، حسن، ۱۳۴۸ -، مترجم

رده‌بندی کنگره

: H۹۷

رده‌بندی دیویی

: ۳۲۰/۸

شماره کتابشناسی ملی

: ۲۲۰۰۰۳۴

فهرست نویسی پیش از انتشار: انتشارات صفار

نام کتاب	: درآمدی بر نظریه خطمشی عمومی (تقابل نظری عقل‌گرایان و فرا تحصیل‌گرایان) (ویرایش ۲۰۱۸)
نویسنده	: کوین بی. اسمیت، کریستوفر دابلیو لاریمر
مترجم	: دکتر حسن دانائی‌فرد
ویراستار	: دکتر سید حسین کاظمی
طرح جلد	: فرهاد کمالی
حروفچینی	: معرفت
لیتوگرافی	: گنج شایگان ① ۵۵۴۰۲۱۸۴
چاپخانه	: گنج شایگان ① ۵۵۴۰۳۴۷۸
شمارگان	: ۲۲۰ نسخه
نوبت چاپ	: سوم - بهار ۱۴۰۲
قیمت	: ۲۶۰۰/۰۰۰ ریال
ناشر	: انتشارات صفار
مرکز پخش	: خیابان انقلاب - روبروی دبیرخانه دانشگاه تهران - بازارچه کتاب - طبقه زیرین
	تلفن: ۶۶۹۷۰۹۹۲
	انتشارات اشراقی ① ۶۶۴۰۸۴۸۷
	پخش کتاب بیشن ① ۶۶۴۹۶۲۹۹
	کتابفروشی صفا ① ۶۶۹۷۸۸۴۶

www.saffarpublishing.ir

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۸۸-۵۶۷-۰

www.Eshraghipub.com

ISBN 978-964-388-567-0

Email: saffar_publishing@yahoo.com

این اثر، مشمول قانون حمایت مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است، هرکس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مؤلف (ناشر) نشر، یا پخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

مدیریت واحد تولید انتشارات صفار: ۰۳-۱۰۷۳-۰۹۱۲

فهرست اجمالی

۳.....	فهرست تفصیلی.....
۶.....	پیشگفتار مترجم.....
۱۹.....	فصل اول: خطمشی عمومی به عنوان یک مفهوم و حوزه (حوزه‌های) مطالعاتی.....
۴۹.....	فصل دوم: سیاست، خطمشی را شکل می‌دهد یا خطمشی سیاست را؟.....
۷۷.....	فصل سوم: چه کسانی تصمیم‌ها را اتخاذ می‌کنند؟ چگونه تصمیم‌ها را اتخاذ می‌کنند؟ بازیگران و نهادهای.....
۱۰۹.....	فصل چهارم: ارزش‌های چه کسانی؟ طرح خطمشی.....
۱۴۳.....	فصل پنجم: خطمشی‌ها از کجا برمی‌خیزند؟ فرایند خطمشی.....
۱۷۷.....	فصل ششم: چه کاری باید انجام دهیم؟ حوزه تحلیل خطمشی.....
۲۰۷.....	فصل هفتم: چه کاری انجام داده‌ایم؟ تحلیل اثر و ارزشیابی برنامه.....
۲۳۷.....	فصل هشتم: چگونه خطمشی عمل می‌کند؟ اجرای خطمشی.....
۲۶۳.....	فصل نهم: جهت‌های جدید در پژوهش خطمشی.....
۲۹۷.....	فصل دهم: آیا چیزی به نام علوم خطمشی وجود دارد؟.....
۳۱۵.....	ضمیمه.....
۳۲۰.....	مآخذ.....
۳۵۰.....	فهرست واژگان.....

پیشگفتار مترجم

حوزه مطالعات خط‌مشی عمومی، حوزه نسبتاً جوانی در جهان است. با این اوصاف، در سال‌های اخیر آثار آکادمیک متعددی در باب این موضوع منتشر شده است. برخی از آثار صبغه نظری و برخی دیگر جنبه مطالعه موردی و درس‌نامه‌ای دارند. کتاب حاضر صبغه نظری دارد و به تقابل نگاه‌های عقل‌گرایان و پساتحصيل‌گرایان می‌پردازد. اصطلاح «خط‌مشی عمومی» به دو معنا قابل بررسی است: یکی به‌عنوان «عمل» حل مسائل عمومی توسط دولت و دیگری به‌عنوان «حوزه مطالعاتی». به عبارت دیگر «نحوه عمل دولت برای اعمال حکمرانی ملی» تجلی خط‌مشی عمومی است و برای مطالعه علمی چنین عملی نوعی حوزه مطالعاتی تحت عنوان «مطالعه خط‌مشی عمومی» یا «علوم خط‌مشی» شکل گرفته است که نه‌تنها در ایران بلکه در سراسر کشورهای جهان در قالب دوره‌های کارشناسی ارشد و دکتری ارائه می‌شود. این حوزه مطالعاتی نیز مانند سایر حوزه‌های مطالعاتی از قبیل مدیریت، مدیریت دولتی، جامعه‌شناسی، علوم سیاسی و نظایر آن‌ها در معرض شللی‌گری از تحولات و پیشرفت‌های شناخت‌شناسانه‌ای که در فلسفه علم رخ داده، قرار گرفته است. به عبارت دیگر بازاندیشی هستی‌شناسانه، شناخت‌شناسانه، روش‌شناسانه، محتوای دانش تولیدی تمام رشته‌های حوزه علوم انسانی و اجتماعی را متحول ساخته است. بازاندیشی‌های فوق، خود را در مدل‌ها، چهارچوب‌ها و نظریه‌ها نشان داده‌اند. در حوزه مطالعات خط‌مشی نیز چنین امری صادق است.

همه فصول کتاب طوری تنظیم شده است که مناقشه دو اردوگاه فکری عقل‌گرا و پساتحصيل‌گرا را به نمایش می‌گذارد. در عین حال، فصل نهم از مباحث جدیدی که به عرصه مطالعات خط‌مشی عمومی راه یافته‌اند، سخن می‌گوید. بر این اساس فهم مطالب کتاب بعضاً نیازمند مطالعات پیشینی است و مطالعه کتاب‌های جانبی را ضروری می‌سازد.

برای متمایز ساختن اصطلاحات در سراسر کتاب نکات ذیل را مورد توجه قرار دهید:

۱- در سراسر متن دولت معادل government و حکومت معادل state قرار داده شده است. اگرچه در متون علوم سیاسی برعکس آن صحیح تصور می‌شود، اما در برخی فرهنگ‌های واژگان دولت را معادل government بکار برده‌اند. دقت داشته باشید اگر تصور اول درست باشد، برای مثال در جریان تعطیلی دولت آمریکا، صداوسیما و رسانه باید در گزارش خود می‌نوشتند یا می‌خواندند: حکومت (government) آمریکا تعطیل شد (از این‌رو در فرهنگ واژگان مطبوعاتی دکتر احمد رنجبر و دکتر ابوالقاسم سهیلی

صفحات ۱۳۹-۱۴۱ ترکیبات بیش از ۲۰۰ کلمه که در آن‌ها دولت بکار رفته، معادل government بکار برده شده است، و ده‌ها متخصص علوم سیاسی کشور در سخنرانی‌های خود فراوان از واژه دولت معادل government استفاده کرده‌اند). یا برای مثال، مترجمی که خود استفاده‌کنندگان از واژه دولت معادل government را به باد ناسزا گرفته و در مقدمه کتاب خود government را معادل حکومت بکار برده است، در ترجمه federal government بارها از معادل دولت فدرال استفاده کرده است و اکثر کتب ترجمه‌ای و حتی تألیفی با عنوان E-government به دولت الکترونیک ترجمه شده‌اند. از طرف دیگر در برخی از متون دو عبارت expressing the will of the state و execution of the will of the state چنین ترجمه شده‌اند: «ابراز اراده حکومت و اجرای اراده حکومت» نه «ابراز اراده دولت و اجرای اراده دولت». پس به نظر می‌رسد state کلیت کشور را نشان می‌دهد که در هیئت حاکمه متجلی است نه دولت را. از طرف دیگر به باور برخی نویسندگان به کارگیری اصطلاح US government در انگلیسی اشاره به دولت آمریکا نه کلیت کشور و حق حاکمیت و مردم دارد، یعنی مفهوم US government شامل مکه و با دادگستری نیست. بنابراین به نظر برخی‌ها state صرف قوه مجریه نیست که ما در فارسی به آن دولت بگوییم. بلکه شاید معنادارتر باشد تا برای دولت معادل government یا حتی administration و executive را قرار دهیم. در کتاب کلیات سیاست، نوشته اندرو هیوود ترجمه عبدالرحمن عالم دولت معادل government و حکومت معادل state بکار برده شده است. همچنین در مقاله «اشاراتی به تاریخ مفاهیم دولت و حکومت» نوشته جواد طباطبایی در ماهنامه مهرنامه شماره ۵۱ صفحات ۱۸۱ تا ۱۸۴ نیز به تفاوت‌های میان این دو واژه اشاره شده است. بنابراین government جزئی از state است، اگر چنین نباشد حداقل در زبان فارسی دولت جزئی از حکومت است و نه حکومت جزئی از دولت. با این حال، برخی آن دو را مترادف بکار می‌گیرند. در میان پژوهش‌گران حوزه علوم سیاسی نیز بعضاً اختلاف‌نظرهایی وجود دارد. در هر صورت، اگر فهم مترجم مطابق فهم خواننده گرامی نیست هنگام قرائت کتاب این دو را معادل انگلیسی صحیح خود قرار دهد.

۲- در سراسر متن سیاست معادل politics و خطمشی معادل policy قرار داده شده است. در این که جنس ذاتی این دو یکی است شکی وجود ندارد. ولی مترجم برای تمایز تحلیلی این معادل‌ها را انتخاب کرده است. به باور مترجم انتخاب معادل «سیاست‌گذاری» برای Policy چندان معنادار نیست زیرا policy اسم است نه مصدر.

اگر چنین شود strategy را باید استراتژی‌سازی ترجمه کرد. در این حالت معادل‌های policy making و strategy making چه می‌تواند باشد؟ از این‌رو ترجمه عبارت politics cause policy or policy cause politics به صورت «سیاست، سیاست‌گذاری را رقم می‌زند یا سیاست‌گذاری سیاست را» به نظر چندان وافیه مقصود نیست. البته برخی از صاحب‌نظران مدعی‌اند جنس policy از جنس plan است و جنس politics از ایدئولوژی است. بنابراین خط‌مشی نسبت به سیاست برای واژه policy مفیدتر به نظر می‌آید، گرچه شاید بعضی با این معادل موافق نباشند. به هر حال، فضای باز فقط در عرصه عمومی معنا ندارد بلکه در عرصه آکادمیک هم آزادی ساختن واژه‌ها وجود دارد. کسی که از سر سنگینی علم و پابندی خود به استانداردهای مورد قبولش و با دغدغه مقدس جلوگیری از ترجمه‌های فله‌ای، واژه نامناسب دیگران را نپسندد و زبان به فحش و ناسزا بگشاید البته باز هم مختار است «برای باوراندن حرف خود به دیگران، حرف دیگران را به باد انتقاد بگیرد» که این خود نیز می‌تواند نوعی استراتژی محسوب شود. با این حال باید گفت در مدیریت، هر کالایی که کیفیت بالاتری داشته باشد مشتری را جذب می‌کند و شرکت به رقیب خود ناسزا نمی‌گوید، مگر در فضای سیاسی که هر سیاستمداری به جای نشان دادن برنامه‌های خود، رقیب خود را می‌کوبد (مناظره‌های انتخاباتی ریاست جمهوری را به یاد بیاورد). با این اوصاف اگر معادل‌ها جابجا استفاده شده‌اند خواننده محترم می‌تواند با جابجایی مدنظر خود، متن را ادامه دهد.

۳- در سراسر متن برای واژه‌های functionalism, functional, function معادل کارویژه، کارویژه‌ای، کارویژه‌گرایی استفاده شده است. اگرچه کارکرد، کارکردی، کارکردگرایی فراوان باب است. ولی چون کارکرد فعلی است که از کارویژه ساطع می‌شود و بعضاً معادل عملکرد تصور می‌شود برای ایجاد تمایز تحلیلی، مترجم آن معادل‌ها را انتخاب کرده است.

۴- در سراسر متن برای واژه perspective معادل «نگاه» انتخاب شده است که مری جو هیچ (۲۰۱۳) از آن بجای paradigm استفاده کرده است تا با view و point of view یکسان تصور نشود.

۵- معادل دورنما برای vision استفاده شده است تا با landscape (منظر) یکسان تصور نشود.

۶- از آنجایی که field در اکثر متون معادل حوزه قرار داده شده است در سراسر متن حوزه اشاره به این واژه دارد.

۷- عبارت preference falsification به معنای «ابطال اولویت‌ها» معنادار است زیرا خود نویسنده از اصطلاح پوپر وام گرفته است و در این کتاب هم تحت عنوان ابطال ترجیحات یا اولویت‌ها ترجمه شده است. اما برخی مترجمان مدعی‌اند تحریف ترجیحات صحیح‌تر است.

۸- بین ethics و morality تفاوت‌هایی وجود دارد، ولی عموماً مترادف بکار برده می‌شوند. morality صبغه شخصی و هنجاری دارد ولی ethics به رعایت استانداردهای خوب و بد یا درست مبتنی بر استانداردهای بیرونی اشاره دارد.

۹- معادل عینی (آفاقی) برای objective و ذهنی (انفسی) برای subjective بکار برده شده است. اگرچه برخی افراد این دو معادل را جامع معنا نمی‌دانند و معادل‌های ابژکتیو و سوژکتیو را برای آن‌ها بکار می‌برند و به همین سیاق intersubjectivity را انترسوژکتیو بکار برده‌اند.

۱۰- معادل جامع و مانع برای واژه parsimony استفاده شده است. این واژه در اکثر کتب روش تحقیق مترجمین بزرگ معادل «جامع و مانع» ترجمه شده است. در این واژه، سادگی صرف مدنظر نیست زیرا ممکن است ساده باشد ولی مانع نباشد. لذا مترجم این معادل را برگزیده است. در واقع منظور رعایت ایجاز یا صرفه‌جویی در متغیرهای مدل است. به گفته لاسول مطالعات خط‌مشی عمومی، حوزه‌ای میان‌رشته‌ای است و متون آن مملو از عبارات مختلف از رشته‌های مطالعاتی مختلف است. بنابراین مترجم ممکن است واژه یا عبارتی را آن‌طور که نویسندگان قصد داشته‌اند درک نکرده یا بعضاً صحیح ترجمه نکرده باشد، یا معادل‌هایی را که خواننده بنا به علم یا خواست خود انتظار دارد در چنین ترجمه‌ای ببیند، در این کتاب مشاهده نکند. بنابراین مترجم مدعی نیست عالم این کتاب است، هیچ جایی از کتاب نیز چنین ذکری به میان نیامده است. بلکه مترجم تلاش کرده است تا حد ممکن خطاها را کاهش دهد.

با این اوصاف حتی مترجمان بزرگ هم بعضاً دچار خطا می‌شوند. ممکن است مترجمی دچار خطای بصری ساده‌ای شده باشد. برای مثال به صفحه ۲۲۱ کتاب به عبارت ذیل نگاه کنید:

When the risks and benefits of a particular policy are defined in social and emotional terms, they tend to be given more weight than in statistical models.
ترجمه یکی از مترجمان بزرگوار (ص ۳۶۱) چنین است: «هنگامی که ریسک‌ها و مزایای یک سیاست معین از منظر اجتماعی تعریف می‌شوند، اهمیت بیشتری می‌یابند تا زمانی که با